

O comedie broadwayană la Naționalul clujean

Eugen Cojocaru

Nu mai e necesar să-l prezentăm pe Neil Simon, dramaturgul american de la care – pe lângă *Ménage à trois*, piesa pe care o comentăm – am moștenit și alte texte de rezistență ale teatrului american din anii '60-'70, cum ar fi *Desculț în parc*, ecranizată, cu mare succes, de Hollywood. Protagonisții erau tinerii, atunci, și talentații Robert Redford și Jane Fonda.

Știam că avem și noi interpreți buni, dar e mai vizibil când îi compari în același spectacol. Cunoscutul actor și regizor al Naționalului clujean, Sorin Misirianțu, și-a propus să-și probeze „forțele” cu profesioniștii de peste ocean. I-a cooptat pentru această *mission possible* pe apreciații săi colegi Ioan Isaiu și Ana Lăcusteanu, prezentând o puternică mostră *broadway*-ană. Pentru că acolo se jucau și se joacă *la crème de la crème* a autorilor, mai ales americani.

Avem doi buni prieteni, Andy și Norman; primul e editor, celălalt (singurul său) redactor „de geniu” al ziarului lor angajat anti-capitalist: *The Colaps*. Unde pot ei sta decât într-un cartier nepretențios, de artiști, în New York, ce pot ei căștiga cu asta: bineînțeles, mai nimic. Dar, ce e mai frumos decât o prietenie adevărată... Adevărată? Numai atunci poți fi sigur de ea când ești pus la

o „grea” încercare, intervenind ceva deosebit – adică „piatra cea mai grea de încercare”: Femeia. Noua vecină e tânără, ca ei, interesantă și sexy, pe deasupra. Norman, un as al articolelor, cum e descris de șeful său, e un neajutorat în viața de zi cu zi – Andy îl bănuiește, chiar de „feciorism”! În contrast, Andy joacă damete pe degete, chiar dacă nu îi convin toate „ofertele”, cum ar fi septuagenara proprietară a apartamentului, doamna Brown, pe care trebuie să o „mulțumească” uneori, dacă vrea să nu le mărească chiria...

Când apare noua vecină, Norman e atins, pentru prima dată, de arcul nemilos al lui Cupidon și îl atenționează pe Don Juan-ul prieten că îi „aparține”, ca drept al „primului văzut” – adică el a întâlnit-o primul! Textul și situația permit cele mai nostime încurcături, ciocniri de orgoliu și neprevăzături, mai ales că Sophie e, în plus, logodită și fidelă amenințatorului ei pușcaș marin. Dialogul e plin de vervă – Norman cere sfatul prietenului „specialist”: „Aș vrea să-i ofer ceva personal... Andy: Spal-o pe dinți!” Strategia de cucerire a lui Norman e simplă: îi cumpără delicatose, când ei n-au cu ce plăti chiria!, îi face curățenie etc. Însă, așa, o calcă pe nervi!

Ioan Isaiu încântă publicul cu machismul lui

Istoria literară ca petrecere

Adrian Țion

Istoria literară inundă scena. Scriitorii celebri și fantasmale lor estetice devin simple jucării în mâna regizorilor care, iată!, se lasă din nou ademiniți de spectaculozitățile livrescului. Mai mult chiar, la sugestia/propunerea unor scenariști dibaci, se înfruptă vărtos din texte, documente și biografii care au suscitât și continuă să suscite interesul cititorilor. Marele merit al acestor regizori este că știu cum să organizeze materia faptică și

ideatică în coerente desfășurări de imagini și forțe scenice. Cu această impresie am ieșit din Art Club, de la spectacolul Teatrului Național din Cluj *Tzara arde și Dada se piaptână*, având încă pe haine și în păr „confeti” (ieftine; de, artiștii rebeli sunt săraci) răspândite de actori peste spectatori, de parcă aș fi participat personal la programul susținut la *Cabaret Voltaire* din Zürich-ul anului 1916.

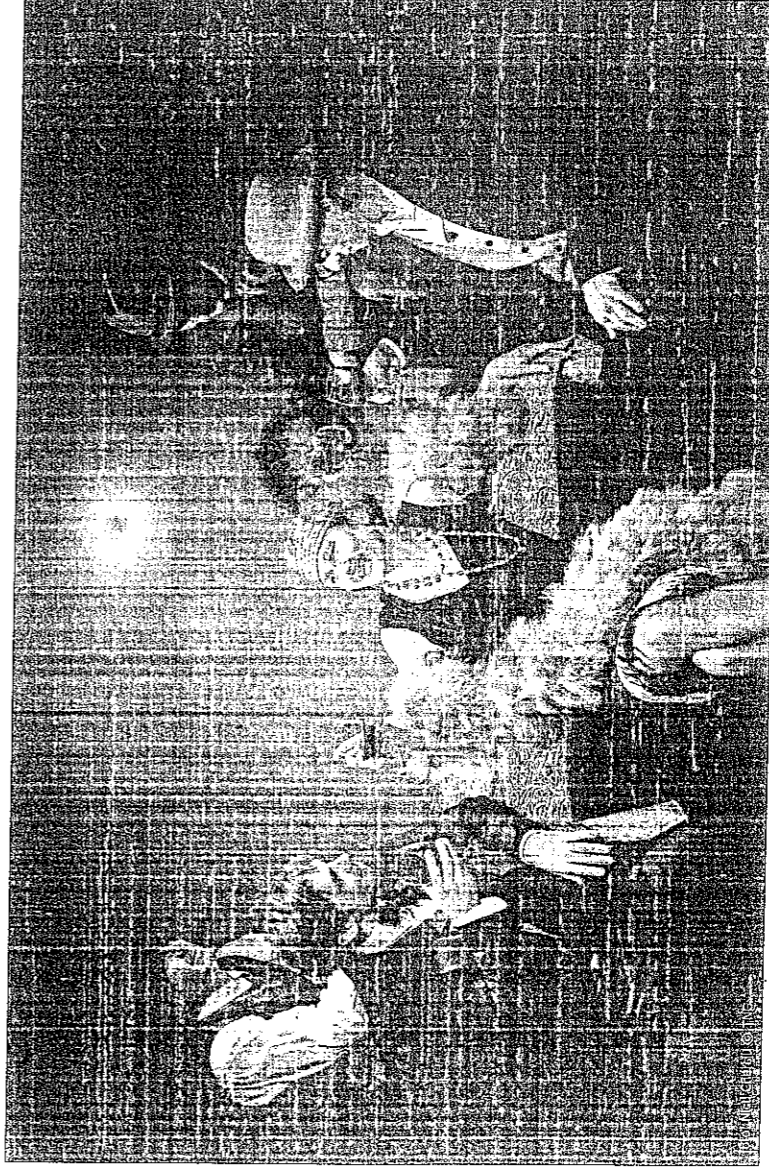

foto Nicu Cherciu

forțat și stângaci, cu comicul mers pe sârmă în relațiile cu proprietărea, apoi cu prietenul său și vecina atrasă în final de el. Sorin Misirianțu îl intrupează cu farmec pe stângaciul și „aerianul” jurnalist, inventează multe momente de *slap-stick*, ce augmentează permanent deliciul publicului, cum ar fi bătaia dintre ei, cu hilara aluzii la „orgile” din filmele Ninja-Arte marțiale. Cei doi se completează reciproc, își pasează replicile și mo-mentele vesele cu rafinement sau succulență, după cum e cazul – credem că pot deveni un cuplu redutabil de comici și în alte producții, care să-i provoace la prestații similare. Mărul discordiei, Ana Lăcusteanu, secondează pe măsură prestația celor doi, știind să oscileze, cu un comic ponderat, între „logodnica fidelă”, revoltată de insistențele catastrofele ale lui Norman și dificila alegere între vechea și noua pasiune.

Regizorul Sorin Misirianțu oferă un regal comic de o oră și 20 de minute, o adevărată sarabandă de situații și dialoguri comice, demonstrând că un român poate câștiga pariul cu Broadway prin această reușită montare plină de, să rămânem în „coloratură” americană, savuroase *running gags*. Tot el semnează adaptarea, scenografia – simplă și eficientă: un livingroom mare cu birou, laptop, scaune; o ușă spre hol, alta spre balcon – și coloana sonoră.

Publicul, care a umplut marea sală, inclusiv locurile ingrate de la balcon, i-a răsplătit pe protagoniști cu aplauze generoase și mai multe chemări la rampă.

■

Naționalul clujean e gazda unor manifestări de asemenea factură de ani buni și de aceea nu e întâmplător că *Tzara „se piaptână”* pe această scenă, unde și *cântărețul cheală* a lui Tompa își piaptână în același fel părul, toate acestea în vârtejul unor experimente avangardistice recunoscute ca atare. Poate că seria acestor cvasi-evocări a început-o Radu Afrim cu *Mansardă la Paris cu vedere spre moarte* (2004) după scenariul lui Matei Vișniec, unde am rămas siderat să-l văd pe Cioran personal teatral în interpretarea dezinvoltă, neconvențională a lui Ovidiu Crișan. Apoi l-am văzut pe Tristan Tzara în variantă lunguiată (Dragoș Pop) în *Trăvestiuri* (2006, regia Mona Marian), alături de Joyce și Lenin (confluența avangardei literare cu politicul, în viziunea lui Tom Stoppard), ca să-l reîntâlnesc acum pe Tzara în variantă pipernicită, în interpretarea lui Filip Odanguiu. Cine mai poate spune că istoria literară nu este vie? Ea trăiește pe scenă ca la ea acasă. Ba mai mult chiar, întrucât casa ei e biblioteca și acolo pătrund mai puțini, doar cercetătorii avizați. Unul dintre aceștia este profesorul Ion Pop, specialist în avangarda literară, care, împreună cu apropiatii săi, Ștefana și Ioan Pop-Curșeu, s-a gândit să marcheze centenarul mișcării *dada* prin această transpunere scenică. Rezultatul este această descătușare de forțe creative ce s-au unit sub butada subtil ajustată *Tzara arde și Dada se piaptână*.

Fără îndoială că este vorba despre o muncă în colectiv, având trei scenariști și mai mulți îndrumători pentru coregrafie, muzică, mișcare scenică, decor; proiectul *Dada – 100: viață/artă/muzeu* fiind realizat în parteneriat cu Facultatea de Teatru și Televiziune, UBB și Asociația Persona. Dar nu e mai puțin adevărat că, învățând din modelele enumerate, regizoarea Ștefana Pop-Curșeu a

putut să aplice o dreaptă măsură subiectului încropit din manifeste, poezii, scrisori, mărturii pentru a reuși să închege un spectacol mai sus de așteptări. Unitatea vizuală a ansamblului e dată de valizele de lemn multifuncționale. Personajele – călători în spațiul existențial – vin de la București la Zürich, pleacă la Paris, păstrează legăturile cu cei rămași în țară, așa încât ele par într-un voiaj continuu, într-o căutare continuă a propriei identități, într-o lume bulversată de război. Fantomele tinereții sunt sever judecate de o instanță supremă, caricatural devalată sub chipul a trei „țapi negri” care întreabă și pun în lumină faptele rebelilor. Echipa de actori funcționează impecabil. Sub pretextul punerii în scenă a piesei *Mouchoir de Nuages/Batistă de nori*, cei cinci actori interpretează mai multe roluri fiecare pentru a da viață atmosferei din cabaretul Voltaire, fofliărilor personajului de a nu fi incorporat în armată, discuțiilor în contradictoriu din jurul manifestului artistic susținut cu îndârjire, șocant, dar deschizător de drumuri în noua artă.

Tristan Tzara jucat de Filip Odangiu este un tip blând, sensibil, dar înzestrat cu oțelite convingeri, așa cum, se pare, a fost și personajul real, mai puțin cunoscut prin propria-i creație decât prin zgomotul stărnit în jurul manifestului său poetic. Gașca de prieteni-parteneri care gravitează în jurul lui Tzara, evocând figurile pitorești ale unor ilustre nume ale avangardei, este susținută, prin participări remarcabile, individualizante, de Rareș Stoica (Sf. Gargal, Marcel Iancu și alte personaje), Cătălin Codreanu (Sf. Casdoas, Hugo Ball și alte personaje) și Cristian Grosu (Sf. Govdela, Richard Huelsenbeck și alte personaje). Păcerea de a juca și de a se juca ștregărește cu personajele intruchipate este atributul suprem al echipei de actori, din care Cristian Grosu se remarcă în-deosebi prin ilare scâlbăbăieli și ironii adorabile, în perfect acord cu ansamblul discursului bazat pe comic agrementat cu absurd. Este absurdul relevant la modul agresiv de niște pionieri ai păcii, neîncrezători în război, în arta burgheză și în convenții prăfuite. Surprinzătoare este apariția regizoarei Ștefana Pop-Curșeu în rolul Mayei, virtuala iubită a lui Tristan Tzara, dar, ca alți interpreți, și ea apare în mai multe ipostaze scenice, toate la fel de convingătoare și agreabile.

În *Tzara arde și Dada se piaptână* reconstituirea evenimentelor merge foarte aproape de expansiunea lor în liber joc teatral, ceea ce-i conferă spectacolului legitimitate și valoare în cadrul aniversării celor o sută de ani de la nașterea curentului *dada*. Ceea ce supradimensionează zarva novatorilor și se reține ca fundal al revoltei sunt imaginile de arhivă revărsate peste ecran, imagini de pe front, de pe străzile orașelor europene, tablouri vivante ce trimit spre reconstituirea atmosferei din epocă. Se rețin procedeele de a crea versuri prin extragerea unor bilețele dintr-o pălărie, de asemenea, secvența mult exagerată vizual a găsirii numelui mișcării în dicționar (lipsește cuțitul!), modul halucinant, rizibil, în care sunt duși de nas medicii în fixarea diagnosticului recrutului, scenele de foxtrot îndrăcit și de verbalism îndrăcit. Și se mai rețin, inevitabil, fluturașii din hârtie de ziar aruncați peste spectatori în semn de participare la o petrecere. Petrecerea teatrului.

